

Van een intensief naar een extensief bedrijf. Erwin Bosch maakte die omslag op zijn bedrijf afgelopen jaren. VeeteeltGRAS schrijft in samenwerking met FrieslandCampina over het bedrijf van de Achterhoekse melkveehouder die meedoet aan het programma Ambassadeurs van het platteland.

‘Gras blijft het belangrijkste, ook zonder derogatie’

De tekening voor uitbreiding van de stal naar 160 koeien lag klaar. Maar mede door de fosfaatrechten wijzigden de plannen en merkte Erwin Bosch dat extensiveren meer iets voor hem was. Hij ging weer weiden en kwam erachter dat gras ook zonder derogatie het meest eiwitzekere gewas is.

Hoewel half februari het grasland in de Achterhoek nog verzadigd is van de vele regen, is er weinig fantasie voor nodig om te raden hoe het er over een aantal maanden uitziet. Melkveehouder Erwin Bosch (36) kan er alweer naar uitkijken. ‘De mooie tijd van het jaar komt er weer aan. Als de reeën tussen het jongvee grazen en er stroken van de kruidenmengsels bloeien. Daar genieten wij én de omgeving van’, vertelt Bosch. ‘En dit jaar gaan we verder met experimenten met luzerne en weidevogelbeheer. Ook gaan we kijken of voederbomen en -hagen in onze bedrijfsvoering passen. De tijd van intensiveren is volgens ons geweest. De toekomstgerichte landbouw is wat ons betreft een natuurinclusieve landbouw, die richting gaat het gewoon op.’

De Achterhoekse melkveehouder uit Laren vertelt graag over zijn stappen in natuurinclusieve landbouw en meldde zich daarom afgelopen jaar aan voor het ambassadeursprogramma van FrieslandCampina.

Tien procent kruiden laten bloeien

Erwin Bosch runt het melkveebedrijf samen met zijn ouders Gerard en Ria en ook partner Anneloes Fleerkate heeft haar inbreng. Op dit moment worden er 85 melken kalfkoeien gehouden, terwijl de stalcapaciteit eigenlijk op 95 koeien ligt. ‘De tekening voor uitbreiding van de stal naar 160 koeien lag al klaar. We hebben zelfs vijf jaar de koeien niet geweid. Op school leerde ik dat het efficiënter en intensiever moest, maar een stage in de inten-

sieve veehouderij leerde me ook dat als het voer en de mestafzet duur zijn, er gelijk een negatief saldo wordt gedraaid. Dat zijn factoren waar je geen grip op hebt en daar wilden we minder afhankelijk van worden.'

De weidepremie was het laatste zetje voor een omslag in denken. De koeien gingen weer naar buiten en de kans diende zich aan om extra grond te verwerven. Het bedrijf werd van intensief extensief en dat bevalt Bosch uitstekend. 'Het levert een veel hoger saldo op nu de koeien het gras zelf goedkoop ophalen. Door veel grasklaver- en kruidenmengsels gebruiken we daarnaast weinig kunstmest en hebben we veel goedkoop eiwit van eigen land.' Afgelopen jaren combineerde Bosch weiden en stalvoeren succesvol, waarbij hij met name de kruidenmengsels gebruikte voor het stalvoeren. 'Die combinatie past goed in onze bedrijfsvoering. En bij stalvoeren is er snellere hergroei en wordt het langere gewas beter opgenomen. De smaak, het hoge eiwit en de positieve invloed op de diergezondheid blijven.'

De oudste kruidenpercelen zijn inmiddels al vijf jaar oud en nog volledig intact. Volgens Bosch komt dit doordat ze iedere snede 10 procent van de kruiden laten bloeien en pas na tien weken maaien. 'Hierdoor verspreidt het zaad zich. En het biedt een goede schuilplek voor jonge vogels en hazen.' Wanneer er nieuw grasland ingezaaid moet worden, is een kruidenmengsel de eerste keus voor Bosch. Past dat minder goed op het perceel of het gebruik ervan, dan valt de keuze op grasklaver. 'Maar ik zal nooit meer alleen gras inzaaien.'

De omslag in bedrijfsvoering sluit aan bij de wensen van de markt en de maatschappij, ervaart Bosch. 'We kwamen al in aanmerking voor het leveren van On the way to PlanetProof-melk zonder dingen anders te hoeven doen, op de investering in een extra koeborstel na. En nu draaien we met onze kruidenmengsels mee in projecten van Campina en Aldi, wat ook voor extra inkomsten zorgt.'

Liever derogatie dan kunstmest

Bosch vindt het een uitdaging om de wet en de markt een stap voor te blijven. 'Nu weidevogelbeheer steeds meer aandacht krijgt, ga ik ermee aan de slag op een perceel van 0,7 hectare wat nattere grond om ervaring op te doen', legt de veehouder uit. 'Ik heb de Vogelbescherming opgebeld hoe we dit hier in het gebied het beste

BEDRIJFSPROFIEL

namen	Gerard, Ria en Erwin Bosch en Anneloes Fleerkate
aantal melk- en kalfkoeien	85
aantal stuks jongvee	30
grond	52,5 hectare
grondgebruik	gras, grasklaver, kruidenmengsel, luzerne en gerst
intensiteit	14.750 kg melk per ha
rollend jaargemiddelde	9.000 kg melk, 4,60% vet, 3,60% eiwit
eiwit van eigen land	65 procent

kunnen aanpakken. We gaan ons focussen op de grutto en onder andere vaste mest inzetten en kruidenrijk grasland met een uitgestelde maaidatum.'

Overigens is vaste mest inmiddels een belangrijk onderdeel van het management geworden bij Bosch. 'We houden de close-upgroep droge koeien bewust in een potstal. Enerzijds voor de gezondheid van de koeien en anderzijds voor de waarde van vaste mest op het land. Onder andere op de kruidenmengsels brengen we vaste mest en geen kunstmest.'

De Achterhoekse melkveehouder gebruikt sowieso niet veel kunstmest en had een kunstmestverbod wel kunnen accepteren, als derogatie maar behouden zou blijven. 'Nu, met de afbouw van derogatie, kunnen we de percelen minder bemesten en moeten we kunstmest strooien om voldoende opbrengst en voederwaarde in het gras te houden. Dit helpt de kringlooplandbouw niet. Ik zou het liever anders zien, want we kunnen zonder kunstmest, maar de impact van het verlies van derogatie zal groter zijn dan velen denken.'

Erwin Bosch heeft een aantal jaar ervaring met boeren zonder derogatie. In die periode ruilde hij grond uit met een akkerbouwer. 'Maar dat kan niet elke melkveehouder, omdat het aantal akkerbouwers niet groot genoeg is. En het valt echt tegen om als melkveehouder akkerbouwgewassen te telen. Daarom zal voor ons – en voor de meeste melkveehouders – gras het belangrijkste gewas blijven. Het geeft de laagste bewerkingskosten, heeft de hoogste oogstzekerheid en levert het meeste eiwit van eigen grond op. Maar minder mest zal meer vakmanschap vragen.'

Ambassadeursprogramma bereikt 1,2 miljoen burgers met de campagne #weigevoel

Een van de grootste wapenfeiten van het FrieslandCampina-programma 'Ambassadeurs van het platteland' was afgelopen jaar de campagne #weigevoel. In een grote mediacampagne werden de verhalen van diverse ambassadeurs gedeeld en dit pakte bijzonder positief uit.

'We hebben daarmee circa 1,2 miljoen burgers bereikt. Dat was ruim boven verwachting en daarom zijn we inmiddels bezig met het voorbereiden van een vervolg', vertelt projectmanager Marina van Maanen van

FrieslandCampina. 'Ook het inspireren van collega's binnen de sector door middel van reportages is een belangrijk onderdeel van het programma.'

Van Maanen merkt dat er veel positieve energie zit in de groep ambassadeurs, die inmiddels ruim zeventig deelnemers telt. 'Ze denken dikwijls sneller vooruit dan wij kunnen uitvoeren. Maar ze kunnen ook zelf uitingen richting de maatschappij doen en daar helpen we ze mee. We organiseren onder andere twee kennisbijeenkomsten

per jaar, over maatschappelijke, maar ook technische thema's.'

Waar FrieslandCampina in het verleden inschrijfrondes hield voor nieuwe deelnemers aan het ambassadeursprogramma, mogen melkveehouders zich nu doorlopend aanmelden, zo geeft Van Maanen aan. 'Een voorwaarde daarvoor is wel dat deelnemers echt hun inspanningen voor duurzaamheid en platteland op een gedreven manier willen uitdragen.'